

РЪОНЕ ГОСИНИ – ЕПОХА В РАЗВИТИЕТО НА КОМИКСА

Ралица Колева

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме: Настоящият доклад цели да популяризира приноса на един от ключовите автори и сценаристи на комикси в световен мащаб. Комиксът, със своята синкретичност и начин на изразяване, е харесвано четиво от деца и възрастни. Малкият Никола̀, Щастливият Люк и Астерикс са познати и любими герои на няколко поколения. Популярността им е голяма, но много малко от почитателите им в България имат представа за раждането им в хода на творчеството на техния създател.

Ключови думи: Ръоне Госини, комикс, кино.

Въведение

Комиксът е вид изкуство, който се подчинява на свои правила, има свои специфики на поднасяне и оценяване. Като единство на повествователен текст и визуално действие, той се появява паралелно с киното и фотографията. „Комиксът е една от най-интересните симбиози картина – литература. А „степената на абстракция“ на картината се доизгражда от думите (най-често реплика), ситуирани в повечето случаи в балонче в кадъра“ [1]. Най-често е определян като форма на изобразителното изкуство, но неговата жанрова форма е синкретична – между изобразителното изкуство, карикатурата, киното (анимацията) и литературата. „Той е може би най-типичният феномен в областта на изкуството на ХХ век, наравно с киното, който се развива не само успоредно, но и активно си взаимодейства с него. В своите най-добри образци (френския „Астерикс“) той се извява не само като специфично средство за образно изразяване или комуникация, а вече и като допълнително изкуство (осмо или девето по ред)“ [2].

През целия ХХ век комиксът е световен феномен, който се развива по характерен начин в САЩ, Европа и Азия. Авторите на комикси се допитват до специалисти в областта на образованието, психологията, изкуството и т.н., за да дефинират по-добре нуждите на адресата и да комуникират правилно посланията на своите истории. Според изследователите той е форма на изобразителното изкуство, състояща

се от поредица изображения, често комбинирани с речеви балончета. Днес комиксът е жив навсякъде, особено в Япония.

Европейският комикс достига своите върхове в страни като Франция („Астерикс“), Италия и Англия благодарение на богатите им духовни, културни и художествени традиции [2].

Рьоне Госини е френски писател, хуморист и сценарист на комикси. Благодарение на него професията на комикс сценариста получава истинско признание. Той е един от най-продаваните френски автори в света.

Фиг. 1. Рьоне Госини¹

Методология

Докладът е част от научно изследване на тема „Комиксът и литературното обучение на билингвални ученици в 4. клас“, чиято задача е да апробира комикса като средство, което ще помогне на децата билингви да разберат съдържанието на текстове в читанката и ще съдейства за по-доброто усвояване на учебния материал.

Комиксът улавя възловите точки на основните идеи, поставя необходимите акценти в процеса на възприемането на образи, събития, явления и помага да се фокусира вниманието върху главното. Затова в процеса на обучение той се използва като най-точен и кратък способ за предаване на информация. Целта на използването на комикса в образованието е да се получи нов образователен инструмент с нови свойства и нови въздействия върху обучаемите. По този начин картинните разкази изпълняват не само развлекателна функция, а и познавателна.

Литературната поредица „Малкият Никола“ на художника Жан-Жак Семпе и автора на текста Рьоне Госини, любима на децата в начална училищна възраст, е създадена отначало като цветен комикс.

Изложение

Рьоне Госини е роден през 1926 г. в Париж в семейството на полски емигранти с еврейски произход. В търсене на спасение от Втората световна война семейството се заселва в Аржентина. Той е 17-годишен, когато баща му умира, и трябва да поеме грижата за близките си. Започва да работи като счетоводител, но не харесва професията. Паралелно се опитва да работи в рекламния сектор, пише първите си текстове, а след време става най-известният сценарист на комикси в света. Известно време живее и работи в Ню Йорк, но същинската му кариера започва, когато се завръща във Франция².

В началото на 50-те години на XX век създава поредица легендарни герои. Пише различни истории за белгийското списание за комикси „Спиру“, но най-ярко е запомнен със сценариите за „Щастливият Люк“. Художникът Морис вече е започнал приключенията на каубоя, който стреля по-бързо от сянката си, но комиксът добива популярност, когато Госини поема репликите през 1955 г. Той пише сценариите до смъртта си през 1977 г. и въвежда безброй нови и запомнящи се герои – свръхбързи стрелци, небрежни комарджии, груби старици, мафиоти, индианци, които правят правописни грешки, докато изпращат димни сигнали, китайци и африканци – американските работници, мексиканци. Приключенията на бедния самотен каубой стават блестяща сатира на всяко западно клише.

В периода между 1952 и 1958 г. Госини пише и първите истории за малкия Никола под псевдонима Д’Агостини, а Жан-Жак Семпе рисува илюстрациите. В комикса са представени ежедневните приключения на малко момче, разказани от неговата гледна точка. Поредиците от книги „Малкият Никола“ са публикувани от Denoël от 1960 г. и оттогава са препечатвани за новите поколения.

Госини е високо продуктивен и в списанието „Тентен“ от 1956 г. нататък. Освен няколко кратки истории той публикува и няколко комични поредици. Една от тях е за приключенията на индианца гигант Умпа-па (1958 – 1962) на Юдерзо и Госини, който може да се смята за техния първи шедьовър. Те се опитват да публикуват тази поредица в продължение седем години, след като тя бива отхвърлена както от американски, така и от френски издателства. Когато най-накрая комиксът е публикуван в „Тентен“ и веднага намира огромна аудитория. Умпа-па е мускулест, смел и силен индианец, който се

сприятелява с недотам добре сложен, но достоен френски офицер. Госини прави задълбочени проучвания, за да се запознае с темата, но когато става дума за забавление, той намира възможност да се пошегува с всяко възможно клише за коренните американци. Точно както в „Лъки Люк“ (за когото Госини пише сценарии през същия период), анималистичните имена и комуникацията чрез димни сигнали на индианците са повод за шеги. Въпреки остроумните подигравки на европейските заселници, най-героичният персонаж е Умпа-па. Освен това Госини залага двуслойно своите сценарии с исторически намеци. Както галите в „Astérix“ плашат римляните, така и коренните американци респектират колонизаторите с физическата си сила и засадите зад храсти и дървета.

„Пилот“

Докато „Умпа-па“ се оказва хит за читателите на „Тентен“ и ще бъде преиздаден в много други европейски списания през десетилетията, Ерже изобщо не харесва поредицата. Стилът на карикатурата не се вписва в „сериозния“ стил, който той иска да популяризира. За негово щастие, Госини и Юдерзо напускат „Тентен“ и създават собствено списание за комикси. Първият брой на „Пилот“ се появява на 29 октомври 1959 г. и в продължение на няколко години сериозно съперничи на популярността на „Тентен“. Освен редактор Госини е един от най-продуктивните писатели на хумористични истории за списанието. По-ранни творения, като „Le Petit Nicola“ (1959 – 1965) и „Jehan Soudoulet“ (1960 – 1961) се завръщат в „Пилот“, а Госини въвежда два нови хумористични героя в първия брой на списанието: моряка „Jacquot le Mousse“ (1959 г.) с Кристиан Годар и разбира се, най-известното му творение – „Astérix le Gaulois“ с Юдерзо.

Астерикс

Първоначално Госини се насочва към „Le Roman de Renart“, класическа средновековна народна приказка за измамна лисица, за която съществуват също холандски и немски версии. Но се оказва, че Бенджамин Рабие вече ги е изпреварил с тази идея. Жан Труберт също е подготвил версия на комикс за „Ренарт“. Госини решава да отиде чак до първоизточника на всички френски учебници по история – галската култура. Действието в „Astérix“ се развива по време на завоюването на Галия (сегашна Франция) от Цезар. Известната заглавна страница на всеки албум обяснява: „Цезар очевидно не е завладял цяла Галия. Едно мъничко село в северозападния френски регион Бретан продължава да се

съпротивлява на римските потисници“. Това е мястото, където живеят Астерикс и неговите съселяни. Изборът на мястото е очевиден. Госини иска да е близо до океана, в случай че бъдещите сюжетни линии изискват героите да отплават към други страни. Юдерзо предпочита Бретан, защото е живял там по време на Втората световна война. И тъй като провинцията е известна с многобройните си археологически примери за галска култура, това се оказва добро попадение.

По онова време никой не вярва в търговския потенциал на „Astérix“, но той има страхотен успех от самото начало. Продажбите се увеличават с всеки брой и правят „Пилот“ толкова успешно, че Astérix скоро се превръща в талисман на списанието. Госини изиграва огромна роля за тази популярност. Неговите остроумни и весели истории са забавни както за децата, така и за възрастните, но на различни нива. Особено в Европа „Astérix“ е невероятно обичан. Фактът, че някога много европейски държави са били част от Римската империя, е очевиден: различни руини и паметници все още напомнят на хората за онази епоха. Във всяко училище се изучават древна римска история и римски цифри. Латинският и старогръцкият са учебен предмет в различни европейски гимназии и университети. Почти всяка европейска държава започва своя собствена история през келтския период. В резултат на това европейските читатели са по-склонни да разберат многобройните намеци и препратки към гало-римската култура. Някои историци критикуват „Astérix“, че „не е исторически точен“, но това никога не е било намерението на създателите. Те просто типизират знанията на широката общественост за епохата на Рим и Галия. Галите носят крилати шлемове и мустаци, живеят в кръгли колиби и се страхуват, че небето ще падне върху главата им. И докато само няколко келтски вождове са с имена, които завършват на „-ix“, Госини дава на всички гали имена като Préfix, Prémiergrix и Quatredeusix, защото това му позволява да измисля смешни двусмислици³.

Резултати

Въпреки че е най-„европейският“ комикс на всички времена, „Astérix“ успява да се превърне в световен успех. Преведен е на повече от 115 езика и диалекта, включително арабски, бенгалски, китайски, хинди, индонезийски, японски, персийски, руски, тайландски и турски. В световен мащаб той споделя титлата с „Tintin“ на Ерже за най-разпознаваем европейски комикс. Много училища използват комиксите „Astérix“, за да помогнат на своите ученици да четат и учат френски език. Текстовете от поредицата за деца „Малкият Никола“

намират място в читанките на учениците в начална училищна възраст. Международната слава на Астерикс е удивителна, като се имат предвид препратките към франкофонската култура и многото словесни шеги и каламбури, някои практически непреводими.

За успеха на българското издание допринася преводачът Венелин Проиков. За българските деца той превежда историите за малкия Николà, „а сериите за Астерикс са негова гордост заради предизвикателството да пренесе игрите на думи, социалния контекст, историческите препратки, вътрешния ритъм на диалозите, ироничния автор глас“ [3].

Дискусия

Освен че създава комикси, Госини пише за телевизионни и кино продукции, режисира най-ранните анимационни адаптации на „Астерикс“ и „Лъки Люк“. Той е ярък пример за трансформациите на време-пространството при прехода от комикс към екран [1].

Госини получава няколко отличия през живота си. През 1964 г. „Малкия Николà“ печели наградата „Алфонс-Алай“ за „Най-добро хумористично писане“. Госини е обявен за Chevalier des Arts et Lettres (1967) и печели наградата на Адамсън (1974) за цялостно творчество. През 1996 г. Астерикс и Обеликс имат астероиди, кръстени на тях. През 2005 г. Госини е посмъртно въведен в Залата на славата на Уил Айснер. Няколко училища носят неговото име. В Париж има улица, кръстена на него, а в град Ангулем през 2017 г. е издигнат обелиск, украсен с речеви балони с фрази от най-известната му поредица. От 1988 г. името му живее в наградата за комикс „Ръоне Госини“.

Госини неочаквано умира през 1977 г. от спиране на сърцето по време на тест за сърдечен стрес. Преждевременната му смърт оставя празнота, която се усеща и в сериите на комиксите, които продължават след неговата смърт. Но книгите и албумите, които той обогатява със своите истории, се радват на почитатели и до днес.

Зключение

Ръоне Госини остава легенда в историята на комиксите. Той е един от малкото писатели на комикси на своето време, който става толкова известен, колкото илюстратора. Сценаристът е широко ценен заради своите весели и ангажиращи сюжетни линии, пълни с незабравими герои и също толкова завладяващи сцени. Майстор е в създаването на забавни гафове, игри на думи, остроумни културно-исторически бележки. Играе важна роля като един от съоснователите на френското списание за комикси „Пилот“ (1959 – 1989), на което е

главен редактор между 1963 и 1974 г. Автор е на сценариите за анимационните адаптации на творенията си. Това са класическите „Astérix et Cléopâtre“ („Астерикс и Клеопатра“, 1968 г.), „Дейзи Таун“ (1971), „Les 12 Travaux d’Astérix“ („12-те задачи на Астерикс“, 1976 г.) и „Балада на Далтън“ („Баладата за Далтън“, 1978 г.), които все още се смятат за най-добрите и забавни филми за „Астерикс“ и „Лъки Люк“, създадени някога. Но най-трайното му наследство е, че успява да накара децата да се интересуват от по-сложни комикси, като същевременно доказва на възрастните, че комиксите могат да се ползват и на по-високо ниво. Най-удивителното е, че печели колосална световна публика, което го прави един от най-продаваните автори на френски език в света.

Бележки

¹ <https://www.gettyimages.ae/photos/ren%C3%A9-gosciny> (06.06.2022).

² René Gosciny Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Ren%C3%A9_Gosciny (03.05.2022).

³ René Gosciny Lambiek, <https://www.lambiek.net/artists/g/gosciny.htm> (03.05.2022).

References/Литература

1. **Neikova, R.** Transformatsii na vreme-prostranstvo pri prehoda ot komiks kum ekran. – V: *Problemi na izkustvoto: trimesechno spisanie za estetikaq teoriya i kritika na izkustvoto*, 2015, br. 1, s. 33 – 36.

[**Нейкова, Р.** Трансформации на време-пространството при прехода от комикс към екран. – В: *Проблеми на изкуството: тримесечно списание за естетика, теория и критика на изкуството*, 2015, бр. 1, с. 33 – 36.]

2. **Kazanski, N.** Bibliosofiq na komiksa. – V: *Bibliotekar*, kn. 3, s. 38 – 41, 1991.

[**Казански, Н.** Библиософия на комикса. – В: *Библиотекар*, кн. 3, 38 – 41, 1991.]

3. **Staikov, A.** Asterix v Bulgaria. Sotsiokulturni shtrihi. – V: *Problemi na izkustvoto: trimesechno spisanie za estetikaq teoriq i kritika na izkustvoto*, 2015, br. 1, s. 16 – 21.

[**Стайков, А.** Астерикс в България. Социокултурни штрихи. – В: *Проблеми на изкуството: тримесечно списание за естетика, теория и критика на изкуството*, 2015, бр. 1, с. 16 – 21, 2015.]

За автора

Ралица Колева е докторант в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ с тема на дисертационния труд: „Комиксът и литературното обучение на билингвални ученици в 4. клас“. Професионалните ѝ интереси са в сферата на методиката на литературното обучение в условия на билингвизъм.

За контакт с автора: ralitsa_jivkfva@abv.bg

RENÉ GOSCINNY – AN ERA IN THE DEVELOPMENT OF COMICS

Ralitsa Koleva

Plovdiv University “Paisii Hilendarski”

Abstract: This paper aims to promote the contribution of one of the key authors and screenwriters of comics worldwide. The comic, with its syncretism and way of expression, is a favourite read by children and adults. Little Nicholas, Lucky Luke and Asterix are known and loved characters of several generations. Their popularity is great, but very few of their fans in Bulgaria have an idea of their birth in the course of the work of their creator.

Keywords: René Goscinny, comics, cinema.

About the author

Ralitsa Koleva is a PhD student at the Plovdiv University “Paisii Hilendarski” with a dissertation project entitled “Comics and the Literary Education of Bilingual Students in Grade 4” (doctoral program “Methodology of Teaching Bulgarian Language and Literature”). Her professional interests are in the field of the methodology of literary education in conditions of bilingualism.

To contact the author: ralitsa_jivkfva@abv.bg